

PIRACTWO KOMPUTEROWE

Czym jest, co jest dozwolone a co nie i jakie grożą za to kary?

Czy jesteś piratem komputerowym?

Piratem, czy to komputerowym czy internetowym, zwykło się w Polsce nazywać każdego użytkownika komputera który pobiera, używa lub posiada programy i inne pliki nie pochodzące od ich autora lub dystrybutor albo wykorzystuje je niezgodnie z warunkami licencji. Polska w statystykach piractwa zajmuje rokrocznie wysokie lokaty, na przykład według szacunków Business Software Alliance z 2014 roku, około połowy używanego w Polsce oprogramowania pochodzi z nielegalnych źródeł, zaś według raportu PwC z 2014 roku na temat wpływu piractwa wideo na gospodarkę, na 24 milionów użytkowników internetu do nielegalnych filmów ma regularny dostęp od 7 do 10 milionów Polaków. Przy tak szerokiej definicji nietrudno w Polsce zostać piratem, dlatego też proponuję konkretniejszą, bardziej prawną definicję: pirat to taki użytkownik komputera, którego działania mogą powodować odpowiedzialność na gruncie polskiego prawa.

Na jakiej podstawie odpowiada pirat?

Użytkownik swoim zachowaniem może naruszyć prawo karne, prawo cywilne bądź obie te dziedziny równocześnie. Naruszenie przepisów karnych to popełnienie przestępstwa, z którym będzie się wiązał proces przy udziale prokuratora lub policji a karą może być pozbawienie wolności, ograniczenie wolności lub grzywna. Naruszenie prawa cywilnego będzie się wiązać z odpowiedzialnością finansową w procesie, w którym dysponent praw autorskich będzie się domagał zapłaty określonej sumy pieniędzy, przy czym pójdzie mu znacznie łatwiej jeśli użytkownik złamał zarówno przepisy karne jak i cywilne a przed procesem cywilnym został już ukarany w procesie karnym. Naruszenie przepisów karnych jest zdecydowanie bardziej ryzykowne i pociąga za sobą konsekwencje na przyszłość, zaś cywilne naruszenie praw autorskich może być bardzo dotkliwie finansowo, ale nie pociąga za sobą długofalowych skutków.

Przykładowe naruszenia przepisów.

Jako że problem naruszeń jest skomplikowany i wielowątkowy, przedstawię go na przykładowych zachowaniach użytkowników komputera, naruszeniach prawa które się z nimi wiążą i

karą która może grozić użytkownikowi. I tak:

Pobieram przez przeglądarkę cudze artykuły z sieci, zdjęcia z facebooka i piosenki ze strony wykonawcy – postępujesz w pełni legalnie, gdyż można korzystać z utworów, które zostały rozpowszechnione przez twórców.

Pobieram przez przeglądarkę film, piosenkę, książkę etc. która nie pochodzi ze strony autora ani dystrybutora i podejrzewam, że ktoś nie miał na to zgody twórcy – postępujesz legalnie, bez zezwolenia twórcy możesz nieodpłatnie korzystać z utworu który ktoś już wcześniej rozpowszechnił, o ile korzystasz z niego na własny użytek.

Po pobraniu, dzielę się plikiem z moimi 200 znajomymi na facebooku – co do zasady postępujesz legalnie, dozwolone jest korzystanie z jednego egzemplarza utworu przez krąg osób pozostających z Tobą w związku osobistym, w tym w stosunku towarzyskim. Im więcej masz jednak znajomych i im mniej z Tobą związanych, tym trudniej będzie się powołać na dozwolony użytek osobisty i tym mniej legalne będzie to działanie.

Używam w pracy programów, które są darmowe tylko do użytku domowego – łamiesz prawa autorskie, bowiem licencja takiego programu nie obejmuje zastosowań komercyjnych, co może powodować Twoją odpowiedzialność finansową. Pamiętaj, że w sieci występują darmowe programy antywirusowe czy biurowe których można legalnie używać w pracy zarobkowej.

Pobieram ze strony hostingowej film, piosenkę, książkę etc. i płacę za to legalnie działającemu serwisowi hostingowemu – sam fakt zapłaty za pobranie jakiegoś pliku nie znaczy jeszcze, że pobrałeś go z legalnego źródła. Jeśli serwis sprzedaje plik pozyskany nielegalnie, a Ty go od serwisu nabywasz, możesz zostać oskarżony o popełnienie przestępstwa nieumyślnego paserstwa, które wiąże się z karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Uwolnić się od odpowiedzialności możesz, jeśli wykażesz przed sądem że na podstawie towarzyszących zakupowi okoliczności nie mogłeś przypuszczać że kupowany plik jest sprzedawany nielegalnie.

Pobieram przez przeglądarkę płatny program komputerowy, za który nie zapłaciłem, na własny użytek – popełniasz przestępstwo kradzieży programu komputerowego, za które grozi Ci kara od 3 miesięcy do lat 5, a jeśli wykażesz że był to przypadek mniejszej wagi, grozi Ci grzywna, kara

ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Dodatkowo, grozi Ci odpowiedzialność finansowa. Prawo dozwolonego użytku osobistego nie obejmuje bowiem programów komputerowych, zaś uzyskanie płatnego programu bez opłat jest dla Ciebie korzyścią majątkową. Jeśli w celu doprowadzenia programu do działania usunąłeś jego zabezpieczenia, np. za pomocą crack'a, za takie działanie grozi Ci dodatkowo grzywa, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Pobieram cudze pliki za pośrednictwem sieci BitTorrent przy wyłączonym upload'zie – popełniasz przestępstwo rozpowszechniania cudzego utworu, za co grozi Ci kara grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Jeśli wykazesz przed sądem, że robiłeś to nieumyślnie, kara pozbawienia wolności może wynieść maksymalnie 1 rok. Pamiętaj, że upload'u w sieci BitTorrent nie możesz w całości wyłączyć, a nawet ten symboliczny 1kb/s wystarczy do popełnienia przestępstwa. Jeśli pobierasz w ten sposób płatny program, to dodatkowo odpowiadasz jak w poprzednim akapicie.

Pobieram cudze pliki za pośrednictwem sieci BitTorrent bez ograniczenia upload'u – odpowiedzialność jw., ale ciężko będzie w tym przypadku liczyć na ograniczenie odpowiedzialności karnej.

Bez zgody autora umieszczam pobrany plik na swojej publicznie dostępnej stronie internetowej – popełniasz zarówno przestępstwo rozpowszechniania, jak i naruszasz prawa autorskie twórcy. Grozi Ci za to grzywna, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch a jeśli działałeś w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, kara pozbawienia wolności może wynieść nawet 3 lata. Dodatkowo, grozi Ci odpowiedzialność finansowa.

Mój pomysł na biznes to udostępnianie online cudzych treści i programów bez zgody twórców, na czym zarabiam – popełniasz przestępstwo rozpowszechniania, z którego uczyniłeś sobie stałe źródło dochodu, za co grozi ci pozbawienie wolności od 6 miesięcy do lat 5. Ponadto, odpowiadasz za kradzież programu komputerowego oraz, jeśli przygotowujesz lub udostępniasz do tych programów cracki, również za ich przygotowywanie (zagrożone grzywną, karą ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 3). Nie ma żadnych wątpliwości, że działasz w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Dodatkowo łamiesz prawa autorskie, więc poniesiesz też odpowiedzialność finansową.

Czy dostanę wezwanie do zapłaty, pozew lub wezwanie na przesłuchanie?

Krótką odpowiedź na to pytanie brzmi: dostaniesz wezwanie do zapłaty i pozew kiedy będzie to ekonomicznie opłacalne dla dysponenta praw autorskich, a wezwanie na przesłuchanie dostaniesz zawsze wtedy, kiedy policja podejrzewa, że popełniłeś przestępstwo. Długa odpowiedź wymaga rozbicia pytania na trzy kategorie:

Wezwanie do zapłaty bardzo często jest ekonomicznie opłacalne dla klienta kancelarii obsługującej daną sprawę, bo koszt jego sporządzenia i wysłania jest niewielki, ryzyko uznania takiego wezwania za usiłowanie wyłudzenia jest minimalne a skuteczność wezwania jest tym lepsza, im mniej zorientowany w przepisach jest adresat. Istnieje więc szansa na to, że otrzymasz pismo, które wezwie Cię do zawarcia ugody (marchewka) pod rygorem procesu sądowego (kij). Pamiętaj, że jest to propozycja prywatnego podmiotu dotycząca dobrowolnej zapłaty przez Ciebie jakiejś kwoty w zamian za jakieś ustępstwo z ich strony i nie posiada ona żadnej mocy urzędowej. Płacąc dobrowolnie, i tak nie unikniesz w ten sposób postępowania karnego, jeśli zostało już wszczęte a w zależności od tego jak sprytny był autor wezwania, może się okazać że mimo zapłaty i tak zostaniesz dodatkowo pozwany, więc nie unikniesz również procesu cywilnego ani związanych z nim kosztów. Decyzja czy zapłacić dobrowolnie i poddać się na starcie czy nie zapłacić i walczyć o swoje zależy więc wyłącznie od Ciebie. W razie wątpliwości, polecam skonsultować się z prawnikiem.

Pozew to rozwiązanie rzadziej stosowane, bo nie zawsze jest ekonomicznie opłacalne a często obarczone jest dużym ryzykiem. Pamiętaj, że kancelaria która prowadzi daną sprawę pobiera od właściciela praw honorarium, więc jeśli koszty kancelarii przewyższają potencjalny zysk z pozwu, toczenie postępowania nie jest opłacalne i w praktyce zdarza się niezwykle rzadko. Osoba fizyczna posiada więcej narzędzi do obrony, nie zawsze działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, skala przekroczenia prawa przez taką osobę najczęściej nie jest duża a możliwości finansowe najczęściej są ograniczone, więc nie stanowi ona popularnego celu dla kancelarii. Zupełnie inaczej ma się sprawa z przedsiębiorcami: muszą oni posiadać dowody zakupu posiadanych programów, istnieje domniemanie że z ich używania osiągają korzyści majątkowe, ich możliwości finansowe często są znaczne a skala przekroczenia przepisów najczęściej jest znacznie większa z uwagi na większą ilość komputerów w firmie, co czyni przedsiębiorców naruszających przepisy niezwykle popularnym celem. Gdyby zdarzyło się tak, że otrzymaliśmy z sądu pozew, gorąco sugeruję przynajmniej

skonsultować się z prawnikiem, jeśli już nie chcemy powierzyć mu poprowadzenia danej sprawy w całości.

Wezwanie na przesłuchanie dostaniesz jeśli z udostępniania cudzych treści uczyniłeś sobie stałe źródło dochodów, jeśli ukradłeś lub nabyłeś kradziony program komputerowy oraz jeśli używasz crack'ów. Dodatkowo, możesz je dostać jeśli rozpowszechniasz cudze utwory bez zgody autora, o ile dysponent praw zgłosił wniosek o ściganie takiego przestępstwa. Kwestia kosztów nie wchodzi tutaj w grę, policja zawsze ma obowiązek wszcząć postępowanie jeśli wykryje dane przestępstwo lub dostanie zawiadomienie o jego popełnieniu. Pamiętaj, że jesteś uprawniony do odmowy składania wyjaśnień i odmowy odpowiedzi na zadawane Ci pytania, z czego policja nie może wyciągnąć wobec Ciebie negatywnych konsekwencji procesowych. Przed złożeniem zeznań polecam skonsultować się z prawnikiem.

Zarzucono mi popełnienie przestępstwa, co robić?

Jeżeli zarzucono Ci popełnienie jednego z w/w naruszeń, wszystko zależy od tego jakie działania faktycznie podjąłeś, w jakiej skali i w jakim celu. W celu przeprowadzenia skutecznej obrony, powinieneś wiedzieć jakie fakty działają na Twoją korzyść a jakie – na Twoją niekorzyść.

Na twoją korzyść działa przede wszystkim działanie nieumyślne, czyli popełnienie przestępstwa kiedy nie miałeś zamiaru jego popełnienia ale nie zachowałeś ostrożności wymaganej w danych okolicznościach i jednak je popełniłeś. Prowadzi to do mniejszej odpowiedzialności, a może powodować nawet brak przestępstwa, bo niektóre przestępstwa można popełnić tylko umyślnie. Pamiętaj również, że czyn którego szkodliwość społeczna jest znikoma nie jest przestępstwem, więc jeśli naruszyłeś przepisy w bardzo niewielkim zakresie (np. krótkotrwały upload pliku o rozmiarze 10 GB z prędkością 1kb/s) możesz się powołać na ten przepis. Dobrze, jeśli nie działałeś w celu osiągnięcia korzyści majątkowej ani takiej korzyści nie osiągnąłeś. Jeśli popełniłeś przestępstwo w nieświadomości, że to co robisz jest bezprawne, i ta nieświadomość była usprawiedliwiona, nie popełniasz przestępstwa a jeśli sąd stwierdzi, że Twój błąd nie był usprawiedliwiony, wciąż możesz liczyć na nadzwyczajne złagodzenie Twojej kary.

Na twoją niekorzyść świadczy działanie podejmowane regularnie, w dużej skali i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, które często samo w sobie decyduje o tym, czy dane zachowanie

jest czy nie jest przestępstwem (np. przy kradzieży programu komputerowego). Zdecydowanie na Twoją niekorzyść działa natomiast uczynienie sobie stałego źródła dochodów ze sprzedaży cudzej własności, w tym również intelektualnej.

Jeśli do sądu karnego wniesiono przeciwko Tobie akt oskarżenia, przed podjęciem dalszych kroków polecam skonsultować się z prawnikiem. Jeśli zaś do sądu cywilnego wniesiono przeciwko Tobie pozew o zapłatę, zwłaszcza na sporą kwotę, gorąco sugeruję powierzyć poprowadzenie takiej sprawy wyspecjalizowanej kancelarii. Moja rekomendacja bierze się stąd, że sąd karny jest obowiązany pilnować również Twoich interesów prawnych w toku procesu, więc istnieje szansa że w sądzie karnym poradysz sobie sam, natomiast sąd cywilny nie tylko nie ma takiego obowiązku, ale wręcz nie ma takiej możliwości i nie będzie robił tego za Ciebie.

radca prawny Maciej Krok

Tekst pochodzi z bloga Kancelarii MASZ PRAWO, www.masz-prawo.com

Tekst lub jego część mogą być swobodnie przetwarzane bądź reprodukowane, pod warunkiem wskazania autora tekstu i źródła jego pochodzenia.
